

- **A PRIORI:** lat. »vnaprej«, t.j. sklepati neodvisno od prakse ali izkušnje
- **ABSOLUTIZEM:** politična ureditev, v kateri ima vso oblast en človek:
- **AKULTURACIJA:** proces prilagajanja priseljencev (imigrantov) kulturnemu okolju priselivitvene družbe
- **AKOMODACIJA:** prilagoditev, prilagajanj
- **ALIENACIJA:** odtujitev; filozofska in sociološka kategorija, ki izraža pojav, da določeni družbeni ali ideološki odnosi delujejo kot tuja sila, ki človeka obvladuje, namesto da bi jo le-ta sam obvladoval
- **ALTERNATIVA:** položaj, ko se je treba odločiti med dvema možnostma, od katerih ena izključuje drugo; ena od dveh izključujočih se možnosti
- **ANDROCENTRIZEM:** moško središčna kultura (moško določanje vzorcev pravilnega ravnanja in delovanja glede na njihove interese)
- **ANARHIJA:** brezvladje, stanje v družbi brez zakonov, oblasti (ideal anarhistov)
- **ANARHIZEM:** nazor, gibanje, ki ne priznava avtoritete in družbene ureditve
- **ANKETA:** zbiranje podatkov ali mnenj o določenem vprašanju
- **ASIMILACIJA:** lat. *Assimilatio*, prilagajanje, prilagoditev
- **ASKEZA:** načelno strogo odrekanje užitkom, ugodnostim
- **AVANTGARDA:** usmerjajoči, vodilni odred
- **AVTONOMIJA:** samouprava, pravica kake teritorialne enote, da vlada po svojih zakonih ali samostojno rešuje vprašanja notranje uprave
- **AVTORITETA:** lat. *Auctoritas*, veljava, ugled, vpliv, (zakonita) oblast
- **BIROKRACIJA:** družbeni sloj uradništva, ki vodi javno upravo; formalistično, neživljenjsko poslovanje uradništva (slabšalno)
- **DEDUKCIJA:** izvajanje, izpeljevanje; sklepanje iz splošnega na posamezno, sklepanje od posplošenj k posameznim dejstvom ali k drugim posploševanjem
- **DEMOKRACIJA:** gr. *Demokratia* iz demos »ljudstvo«, politični sistem, kjer ima ljudstvo najvišjo oblast
- **DEMONSTRACIJA:** množično javno zavzemanje za kakšno idejo, zadevo, za kakšnega človeka, družbeno ureditev, politiko
- **DIFUZIJA KULTURE:** ena od oblik spreminjanja kulture; razširjanje elementov ene kulture v drugo kulturo oz. druge kulture
- **DIFUZIJA:** pronicanje, širjenje, razširjenost nečesa
- **DISJUNKCIJA:** ločitev, razdvajanje
- **DISJUNKTIVNI DRUŽBENI ODNOS:** razdruževalni in konfliktni odnosi; nasprotovanja, tekmovanja
- **DOGMA:** temeljni, nespremenljivi verski nauk
- **DRUŽBENA POLARIZACIJA:** nasprotja, razhajajoča se mnenja v družbi
- **DRUŽINA ORIENRACIJE:** družina v kateri se rodimo
- **DRUŽINA PROKREACIJE:** družina, ki si jo ustvarimo sami
- **DRUŽINA:** skupnost dveh partnerjev različnega spola in njunih otrok
- **DRŽAVA:** ganizirana politična skupnost, ki ima na prostorsko omejenem ozemlju suvereno oblast

- **EKSOGAMIJA:** sklepanje zakonske zveze med pripadniki tujih plemen ali rodov
- **ELITNA KULTURA:** visoka kultura
- **EMANCIPACIJA:** lastninska pravica, danes: osvoboditev izpod kakršne koli odvisnosti ali neenakopravnosti
- **ENAKOPRAVNOST:** enakost pravic in dolžnosti pravnih subjektov (fizičnih in pravnih oseb)
- **ENDOGAMIJA:** sklepanje zakonske zveze med pripadniki istega rodu ali plemena; zakonska zveza med sorodniki
- **ETNIČNA MANJŠINA:** skupina ljudi z enako narodnostno pripadnostjo znotraj neke druge države
- **ETNIČNO:** ljudsko, narodno, v zvezi z narodnostno pripadnostjo
- **ETNIČNO ČIŠČENJE:** totalitarni projekt ustvarjanja narodnostno homogene družbe; prisilno izganjanje (ali tudi pobijanje) kake etnične skupnosti z območja, ki si ga želi zase neka druga etnična skupnost
- **ETNIJA:** skupina ljudi
- **ETNOCENTRIZEM:** pojmovanje o presežni vrednosti lastnega naroda, nacionalni individualizem
- **ETNOCID:** načrtno uničevanje etničnih skupin
- **FEMINIZACIJA POKLICEV:** pri delu v določenih poklicih prevladujejo samo ženske
- **FEMINIZACIJA:** naraščanje števila žensk v kaki dejavnosti, npr. poklicu
- **FEMINIZEM:** gibanje za pravno in socialno osvoboditev žensk, ki je nastalo po francoski meščanski revoluciji
- **FILOZOFIJA:** veda, ki skuša odgovoriti na temeljna vprašanja človeka in sveta, vprašanja družbe in posameznika
- **GENOCID:** načrtno uničevanje narodnostnih, rasnih ali verskih skupin
- **HEDONIZEM:** nazor, da je cilj človekovega življenja uživanje
- **HEREZIJA:** krivoverstvo, kriva vera
- **HERMETIČNA UMETNOST:** umetnost, ki je umaknjena od večine ljudi, vase zagledana kultura
- **HIERARHIČNA LESTVICA:** razvrstitev posameznikov po položaju, funkcijah, pomembnosti
- **HIERARHIJA:** razvrstitev po stopnjah; primer: cerkvena hierarhija
- **HIPOTEZA:** nedokazana, zgolj verjetna trditev, domneva
- **IDEOLOGIJA:** nauk o idejah kot samostojnih kategorijah
- **IDEOLOŠKI MONOPOL:** oblast nad idejami
- **IDEOLOŠKO EKSPONIRANA:** idejno izpostavljena
- **INCEST:** krvoskrunstvo, spolni akt med osebama, ki sta si v taki stopnji sorodstva, da jima zakon ni dovoljen, npr. med bratom in sestrom
- **INDUKCIJA:** logika; sklepanje na podlagi izkustvenih dejstev, ima verjetnostni značaj; iz izkustveno ugotovljenih znakov enega ali več pojavov sklepamo na lastnost celega razreda pojavov
- **INKULTURACIJA:** vstopanje v kulturo družbenega okolja
- **INSTITUCIJA:** ustanova, organizirana skupnost za opravljanje kakšne dejavnosti, lahko tudi zakonsko urejena ustaljena oblika odnosov med ljudmi (npr. družina)

- **INTERKULTURACIJA:** medsebojno vplivanje različnih kultur, medkulturnost
- **JEDRNA DRUŽINA:** nuklearna družina; dvogeneracijska družina, ki jo sestavljajo starši in otroci, značilna je za sodoben čas in visoko gospodarsko razvite države
- **KARIZMA:** izžarevanje pozitivnih osebnostnih lastnosti, osebno izžarevanje, ki prepriča druge ljudi
- **KARIZMATIČNA OBLAST:** na oblasti je oseba (t.i. rojeni voditelj), ki je priljubljen pri ljudeh zaradi svojih pozitivnih osebnostnih lastnosti
- **KASTA:** zaprta družbena skupina z določenim položajem, odnosom do drugih takih skupin
- **KATOLICIZEM:** gr. *Katholikos* vesoljen, rimo katoliška veroizpoved, ena izmed izpovedi krščanstva
- **KOMUNIZEM:** teorija in svetovni nazor o družbeni ureditvi, ki naj odpravi privatno lastnino, družbene razrede in eksploatacijo, kot smoter pa si predstavlja brezrazredno družbo, v kateri bi bil svoboden razvoj posameznika pogoj svobode vseh, med najpomembnejše predstavnike štejemo Marxa in Engelsa
- **KONFLIKT:** proces, med katerim hoče ena stran odstraniti drugo, bodisi tako, da jo uniči ali jo napravi neučinkovito
- **KONFLIKTNA SITUACIJA:** situacija, v kateri pride do konflikta, lahko je pozitivna ali pa
- **KONJUNKCIJA:** vez
- **KONJUKTIVNI DRUŽBENI ODNOS:** združevalni odnosi; sodelovanje, prilagajanje, asimilacija
- **KONZERVATIVNOST:** nazadnjaško stanje, ki je takšno kakršno je in se ne spreminja
- **KOOPERACIJA:** sodelovanje
- **KRITIČNA DISTANCA:** stvari moramo presojeti z neke razdalje, ki nam omogoča, da idimo več plasti in strani zgodbe
- **KRITIKA:** analiza novega znanstvenega ali umetniškega dela zaradi splošne presoje in ločitve pozitivnih in negativnih sestavin; negativna ocena nečesa
- **KRITIZERSTVO:** ni objektivno, je tendenciozno - iz apriorizma
- **KRŠČANSKI SOCIALIZEM:** nazor, ki utemeljuje socializem s krščansko etiko
- **KRŠČANSTVO:** vera, ki priznava Kristusa za boga
- **KSENOFOBIA:** strah, sovraštvo do drugačnih, tujcev
- **KULTURA:** lat. *Cultura* obdelovanje zemlje; vzgoja, izobrazba) 1. prvotno obdelovanje zemlje, gojenje, negovanje, vzgoja, 2. skupek dosežkov vrednot človeške družbe, kot rezultat človekovega ustvarjanja, 3. dejavnost, ki obsega področje človekovga umskega, zlasti pa umetniškega delovanja in ustvarjanja
- **KULTURNI RELATIVIZEM:** teorija, po kateri je možno določeno kulturo vrednotiti le s stališča njene lastne kulture in kulturnih navad
- **LEGALNO:** zakonito, priznano po postavi; ki je v skladu z zakonom

- **LEGITIMNO:** pravično, upravičeno
- **LJUBITELJSKA KULTURA:** kultura, ki zajema veliko število ljudi in skoraj vsa področja, ki so prisotna v okviru umetnosti
- **MAČIZEM:** poudarjanje moškosti, telesne moči, poguma
- **MAKIAVILIZEM:** vladarska načela, ki za utrditev oblasti dovoljujejo vsa sredstva, tudi nasilje, ne glede na trenutna moralna merila; brezobzirni pohod do cilja (I fini giustificano i mezzi - Il Principe)
- **MANIPULACIJA:** tehnika vplivanja na nekoga, zlasti s sebičnimi nameni in prikrito
- **MATRILOKALNA DRUŽINA:** kadar nova družina živi pri materinih starših
- **MNOŽIČNA KULTURA:** kultura, ki je neposredno povezana z množičnimi mediji, ki so pojav druge polovice 20. stoletja, namenjena širšemu krogu občinstva
- **MNOŽIČNI MEDIJI:** časopisje, radio, televizija
- **MONOGAMIJA:** zakonska zveza med enim moškim in eno žensko, tudi stanje z enim partnerjem
- **MULTIKULTURACIJA:** medsebojno vplivanje in skupno življenje več kultur, več oblik kulturnega življenja v kaki državi
- **NACIONALIZEM:** narodna zavest
- **NEOFEMINIZEM:** gibanje, ki se je pojavilo v 60. letih v Ameriki in je ostro kritiziralo probleme tedanjega časa in iskalo perspektive na vseh življenjskih področjih
- **NEOLOKALNA DRUŽINA:** družina, ki živi »na svojem«
- **NORMA:** kar določa, kakšno sme, mora biti kako ravnanje, vedenje, mišljenje; pravilo, predpis
- **PAN:** nanašajoč ne za ves
- **PANTEIZEM:** nazor, ki istoveti boga s svetom, naravo
- **PARTNERSKA - ZAKONSKA ZVEZA:** zakonska zveza (ponavadi moškega in ženske, lahko pa tudi istospolnih partnerjev)
- **PATRIARHALNA DRUŽINA:** družina, v kateri absolutno vlada oče
- **PATRILOKALNA DRUŽINA:** kadar nova družina živi pri očetovih starših
- **POLIANDRIJA:** mnogomoštvo; zakonska zveza ene žene z več moškimi
- **POLIGAMIJA:** zakonska zveza ene osebe z več osebami drugega spola
- **POLIGINIJA:** mnogoženstvo; zakonska zveza enega moža z več ženami
- **POLITIKA:** dejavnost države ali na državo usmerjeno ravnanje
- **PRIČAKOVANO VEDENJE:** skozi to znanje razberemo vedenjske vzorce določene kulture. To je vedenje, ki ga pričakujemo od ljudi, ki živijo v določenem okolju oz. kulturi
- **PRIMARNA DRUŽBENA SKUPINA:** kraj, kjer se človekova osebnost najbolj oblikuje in kjer prevladujejo najbolj čustvene vezi med člani
- **PROMISKUITETA:** neomejeno spolno občevanje
- **PROMISKUITETNO VEDENJE:** pogosto menjavanje spolnih partnerjev
- **RADIKALEN:** ki zadeva bistvo, temelj česa in se uresničuje odločno, brez popušcanja; korenit, temeljit

- **RASIZEM:** miselnost ali ravnanje, ki temelji na rasnem razlikovanju, zlasti glede na družbeno vrednost, pravice
- **RAZŠIRJENA DRUŽINA:** družina, ki jo sestavljajo sorodniki več generacij
- **REORGANIZIRANA DRUŽINA:** Je družina, ki je sestavljena iz otrok(-a) in enega starša ter novega partnerja
- **REPRESIJA:** uporaba prisilnih ukrepov, sredstev za odpravljanje, onemogočanje kake dejavnosti, kakega stanja
- **REPRESIVNA OBLAST:** temelji na strahu in nasilju, da bi ohranila svojo moč in oblast se mora neprenehoma posluževati nasilja
- **REPRESIVNI APARAT:** aparat vojske, ki se kaže predvsem preko dejavnosti policije, vojske, včasih tudi sodišč, ...
- **REVOLUCIJA:** velika, hitra sprememba na področju človekovega ustvarjanja, korenita sprememba odnosov v družbi
- **SEKSIZEM:** zapostavljanje predstavnikov enega spola, navadno žensk
- **SOCIALIZACIJA:** proces, v katerem posameznik sprejema ali prevzema kulturne vzorce in družbene vrednote in se vključuje v socialno skupino, družbo
- **SOCIALIZEM:** družbena enakost, ki naj bi temeljila na praktičnem spoštovanju slehernega človeka in njegovega načina obnašanja pod vplivom družbenega okolja
- **SOCIALNA DISTANCA:** kritičen odnos do nečesa s sociološkega stališča
- **SOCIOLOGIJA:** družboslovje, znanost o družbenih pojavih, ki preučuje temeljne oblike, delovanje in razvojne zakonitosti družbe
- **SPOLNA ASIMETRIJA:** neenakost med spoloma
- **SPOLNA DIHOTOMIJA:** spolne razlike, ki temeljijo na različnosti mišljenja, pričakovanj in vlog, ki jih imata v vsakdanjem življenju moški in ženska
- **SPOLNI DIMORFIZEM:** razlikovanje spola glede na spolne organe (ženske in moški)
- **SPOLNA DISKRIMINACIJA:** neenake priložnosti, prikrit ali odkrit način razlikovanja na škodo enega spola, ponavadi na škodo žensk
- **SPOLNA IDENTITETA:** zavedanje lastnega spola
- **SPOLNA SIMETRIJA:** enakost med spoloma
- **SPOLNA VLOGA:** vplivanje spola na vedenje ljudi in na njihovo vlogo v družbi
- **SPOLNI DIMORFIZEM:** gre za spolne razlike, ki se nanašajo na spol v biološkem smislu
- **SPOLNI ZNAČAJ:** predstavlja tipično moške ali pa tipično ženske lastnosti
- **STALINIZEM:** politična doktrina in politični sistem, v katerem je absolutizirana vloga države in partijskega sistema, kot ju je uveljavil Stalin po Leninovi smrti
- **STATISTIKA:** veda, ki preučuje množične pojave in povezave med njimi na podlagi številnih podatkov

- **STATUSNI SIMBOL:** položajni znak, po katerem spoznavamo posameznikov položaj v družbi (dober avto)
- **STEREOTIP:** ustaljena ali pogosto ponavljajoča se oblika nečesa
- **STOPENJSKA MONOGAMIJA:** je ločitev/razveza, kateri sledi ponovna poroka
- **SUBKULTURA:** relativno zaprte kulturne skupine, nastale na nekem kulturnem področju, ki imajo svoje norme in vrednote in so pogosto v zavestnem nasprotovanju z vladajočo kulturo
- **SUFRAŽETKA:** bojevnica za žensko volilno pravico in politično enakopravnost žensk
- **TABU:** zapovedi in prepovedi pri preprostejših etničnih skupinah; tabu so lahko dejanja, predmeti, osebe, teme, stik z njimi pa je nevaren; tabuji se ničkolikokrat pojavljajo tudi v sodobnih in razvitih družbah
- **TABU TEMA:** neargumentirana, samoumevna, neprizivna prepoved, ki deluje v določeni družbeni skupini in kršitev nujno predvideva sankcije s strani te skupine
- **TOTALITARIZEM:** politična ureditev, v kateri se celotno družbeno in osebno življenje državljanov nasilno enoti in podreja ciljem državnega vodstva
- **TOTALNA ORGANIZACIJA:** organizacija, v kateri živi in dela več posameznikov, izoliranih od širše družbe (psihiatrična bolnica, vojašnica, zapor, samostan) in so tam prostovoljno ali pa pod prisilo
- **TOTALNI SOCIALNI FENOMEN:** dejstvo, da je družina istočasno primarna družbena skupina in hkrati institucija
- **TRADICIJA:** kar se je ustalilo v življenju kake skupnosti s prenašanjem iz roda v rod; navada, običaj; kar se je uveljavilo, doseglo na področju kake dejavnosti med njeni daljšim obstajanjem, izročilo
- **UTOPIČNI SOCIALIZEM:** doktrina o socialistični preobrazbi družbe, ki temelji na nestvarnih, neznanstvenih pogledih. Ostro kritizira osebno lastnino, neenakost, izkoriščanja človeka, zahteva novo družbeno ureditev, ki bi uresničila svobodo in srečo vseh, toda brez revolucionarnega boja, s prepričevanjem privilegiranih in prevzgojno izkoriščenih
- **UTOPIJA:** neuresničljiv načrt, prazen up
- **VELIKA DRUŽINA:** predstavlja več jedrnih družin, ki živijo pod isto streho
- **VREDNOTE:** čemur nekdo priznava veliko vrednost in mu daje veljavo in prednost
- **ZNANSTVENI SOCIALIZEM (MARKSIZEM):** je po eni strani od utopičnega socializma prevzel motiv družbenih sprememb, hkrati pa ga je znanstveno utemeljil